

Pohjoismaiden
ministerineuvosto

Yhteistyöohjelma 2021–2024

Maa- ja metsätalous-,
kalastus-, vesiviljely- ja
elintarvikeasiain ministerineuvosto

Sisällys

1. Esipuhe	0
2. Pohjoismaisen maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain yhteistyön suunta	5
3. MR-FJLS:n painopisteet kaudella 2021–2024	8
4. Kansainvälinen yhteistyö	11
5. Tasa-arvo, lapset ja nuoret	12
6. Yhteistyön organisointi sektorilla	14

KUVA: UNSPLASH

1. Esipuhe

MR-FJLS on maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto, joka edustaa sekä kullakin sektorillaan että kokonaisuutena Pohjoismaiden keskeisiä talussektoreita. Biopohjaiset elinkeinot luovat kaiken kaikkiaan merkittävää taloudellista toimintaa ja tarjoavat työpaikan yli 2,2 miljoonalle ihmiselle eri puolilla Pohjoismaita. Tässä yhteistyöohjelmassa käsitellään Pohjoismaiden tekemää yhteistyötä hyvien ratkaisujen kehittämiseksi maa- ja metsätalous-, kalastus- ja vesiviljely- sekä elintarvikesektoreilla (FJLS) seuraavien neljän vuoden aikana.

Pohjoismaiden hallitukset ovat hyväksyneet uuden vision pohjoismaiselle yhteistyölle. Sen mukaan "Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue" vuoteen 2030 mennessä. Visiossa on määriteltä 12 yleistavoitetta vuosiksi 2021–2024. FJLS-sektoreilla on tärkeä tehtävä vision ja sen tavoitteiden toteuttamisessa. Luonnonvarojen kestävällä käytöllä luodaan kestävää taloudellista toimintaa ja työpaikkoja koko alueelle – suojellen luontoa ja ympäristöä, mikä on edellytys pohjoismaisten hyvinvointiyhteiskuntien ylläpitämiselle.

FJLS-sektoreiden keskeisenä tehtävänä on tuottaa ruokaa, biomassaa, bioenergiaa ja niihin liittyviä palveluja, edistää terveellistä ravitsemusta sekä osaamista ja teknologiaa, joiden keskiössä ovat innovointi ja digitaalinen integraatio. Sektorit huolehtivat pohjoismaalaisten perustarpeista, luovat huomattavaa arvoa ja ovat merkittäviä vientialoja. Globaalista näkökulmasta Pohjoismaat antavat suuren panoksen globaalien elintarvikejärjestelmien ja -ketjujen parantamiseen, sillä maiden tuotantomenetelmien tehokkuus on huippuluokkaa resurssienkäytön, ilmastokuormituksen ja hävikin torjumisen osalta. Pohjoismaat osallistuvat myös kansainväliseen työhön terveyden parantamiseksi terveellisen ja kestävä ravitsemuksen avulla. Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvoston aloitteet tukevat siten vision kolmea tavoitetta, jotka ovat vihreämpi, kilpailukykyisempi ja sosiaalisesti kestävämpi Pohjola.

Pohjoismaiden biopohjaisten elinkeinojen on sopeuduttava pitkälti samanlaisiin ilmastollisiin ja maantieteellisiin tuotantotekijöihin. Niillä on lisäksi tärkeä tehtävä ilmastomuutoksessa, sillä ne voivat järjestelmällisesti supistaa tuotannon hiilijalanjälkeä ja edistää hiilen talteenottoa ja varastointia maaperään, metsään ja mereen. Väestönkasvun ja ilmastomuutoksen vuoksi Pohjoismaat ovat riippuvaisia siitä, että biopohjaisten elinkeinojen innovaatiovauhti jatkuu ripeänä, niin että pystytään kehittämään maailmalla tarvittavia hyviä ratkaisuja. Maailmanlaajuinen covid-19-pandemia on muistuttanut meitä pohjoismaisen yhteistyön tärkeydestä Pohjoismaiden FJLS-sektoreiden pitkän aikavälin resilienssin eli muutoskykyisyyden varmistamiseksi.

Yhteistyöohjelma ohjaa sektorin toimintaa, mutta se on nähtävä myös Pohjoismaiden ministerineuvoston muiden ohjaavien asiakirjojen, erityisesti Visio 2030:n valossa. Muita asiakirjoja ovat kansalliset puheenjohtajakauden ohjelmat ja pohjoismaisen yhteistyön sektorienväliset strategiat, jotka koskevat tasa-arvon, lasten ja nuorten näkökulman sekä kestävä kehityksen sisällyttämistä työhön.

Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvosto on sinällään monialainen, ja biopohjaiset elinkeinot ovat sen tärkein yhteinen nimittäjä. Sektorit luovat yhdessä ja erikseen kaikkialla Pohjoismaissa perustan asutukselle ja arvon luomiselle. MR-FJLS nostaa tulevien neljän vuoden aikana keskiöön kestävän pohjoismaisen biotalouden ja kestävät elintarvikejärjestelmät, mikä merkitsee sekä jatkuvuutta sektorin monivuotiselle työlle että uusia, entistä vahvempia pyrkimyksiä kilpailukykyistä, kestävää ja integroitunutta Pohjolaa koskevan Pohjoismaiden ministerineuvoston uuden vision valossa.

KUVA: RITZAU/SCANPIX.DK

2. Pohjoismaisen maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain yhteistyön suunta

Pohjoismaiden ministerineuvoston kaiken toiminnan tulee edistää Visiota 2030 Pohjolasta maailman kestävimpänä ja integroituneimpana alueena vuonna 2030. Tässä yhteistyöohjelmassa kuvaillaan sen vuoksi FJLS-sektorien työtä kolmen strategisen painopistealueen – vihreän Pohjolan, kilpailukykyisen Pohjolan ja sosiaalisesti kestävä Pohjolan – parissa sekä työtä Visiota 2030 koskevan toimintasuunnitelman 2021–2024 kahdentoista tavoitteen saavuttamiseksi.

Vision 12 tavoitetta

Vihreä Pohjola. *Haluamme yhdessä edistää yhteiskuntiemme siirtymistä vihreään talouteen sekä hiilineutraaliutta ja kestävä kierto- ja biotaloutta.*

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto paneutuu erityisesti:

1. vahvistamaan sellaisten ratkaisujen tutkimusta, kehittämistä ja edistämistä, jotka tukevat hiilineutraaliutta ja ilmastomuutokseen sopeutumista liikenteen, rakentamisen, elintarvikkeiden ja energian alueilla
2. edistämään biologisen monimuotoisuuden säilymistä ja Pohjolan luonto- ja merialueiden kestävä käyttöä
3. edistämään kierto- ja biotaloutta, kestävä ja kilpailukykyistä tuotantoa, kestäviä elintarvikejärjestelmiä, resurssitehokkuutta ja myrkytöntä kiertokulkua Pohjoismaissa
4. helpottamaan pohjoismaisten kuluttajien mahdollisuuksia valita houkuttelevia ympäristö- ja ilmastoystävällisiä vaihtoehtoja panostamalla yhteistyössä kestäväan kulutukseen
5. edistämään kansainvälisen ympäristö- ja ilmastoyhteistyön myönteistä kehitystä, mm. tuomalla esiin pohjoismaisia vihreitä ratkaisuja muualla maailmassa.

Kilpailukykyinen Pohjola. *Haluamme yhdessä edistää Pohjolan vihreää kasvua, joka perustuu tietoon, innovointiin, liikkuvuuteen ja digitaaliseen integraatioon.*

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto paneutuu erityisesti:

6. tukemaan tietoa ja innovointia ja parantamaan kaikkien pohjoismaisten yritysten

mahdollisuuksia hyödyntää täysin vihreän talouden sekä teknologisen ja digitaalisen muutoksen ja kasvavan biotalouden tarjoamaa kehityspotentiaalia

7. kehittämään osaamista ja hyvin toimivia työmarkkinoita, jotka vastaavat vihreän talouden ja digitaalisen kehityksen asettamiin vaatimuksiin, sekä tukemaan vapaata liikkuvuutta Pohjoismaiden välillä

8. lähentämään Pohjoismaita entisestään hyödyntämällä digitalisaatiota ja koulutusta.

Sosiaalisesti kestävä Pohjola. *Haluamme yhdessä edistää osallisuutta, tasa-arvoa ja yhtenäisyyttä alueella, jossa on yhteiset arvot ja jossa vahvistetaan kulttuurivaihtoa ja hyvinvointia.*

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto paneutuu erityisesti:

9. edistämään hyvää, tasa-arvoista ja turvallista terveyttä ja hyvinvointia Pohjolassa

10. osallistamaan kaikki Pohjoismaiden kansalaiset vihreään talouteen ja digitaaliseen kehitykseen, hyödyntämään niiden sisältämää potentiaalia ja ehkäisemään yhteiskunnan eriarvoisuuden lisääntymistä muutoksen seurauksena

11. antamaan Pohjoismaiden kansalaisyhteiskunnalle, erityisesti lapsille ja nuorille, vahvemman äänen ja osallisuuden pohjoismaisessa yhteistyössä ja lisäämään heidän tietojaan naapurimaiden kielistä ja kulttuureista

12. säilyttämään Pohjolassa vallitsevan luottamuksen ja yhteenkuuluvuuden, yhteiset arvot ja pohjoismaisen yhtenäisyyden ja pitämään sen keskiössä kulttuurin, demokratian, tasa-arvon, osallistamisen, syrjimättömyyden ja sananvapauden.

Visio 2030

Ohjaavat asiakirjat

1. Visio 2030

Kohderyhmä: Pohjoismaiden ministerineuvosto

Voimassaoloaika: Vuoteen 2030

2. Toimintasuunnitelmat: vihreä

Pohjola, kilpailukykyinen

Pohjola, sosiaalisesti kestävä Pohjola

Kohderyhmä: Pohjoismaiden ministerineuvosto

Voimassaoloaika: 2021–2024

3. Sektorien yhteiset strategiat

Kohderyhmä: Pohjoismaiden ministerineuvosto

Voimassaoloaika: Enintään 6 vuotta

4. Yhteistyöohjelmat

Kohderyhmä: Sektorikohtainen

Voimassaoloaika: 4 vuotta

MR-FJLS haluaa edistää Vision 2030 ja pohjoismaisen yhteistyön sektorienvälisten strategioiden ohella myös YK:n kestävän kehityksen seitsemäntoista tavoitteen saavuttamista. Kaikki YK:n tavoitteet eivät ole FJLS-sektorin kannalta yhtä keskeisiä, ja siksi sektorin työ ja prioriteetit tulee suhteuttaa relevantteimpiin tavoitteisiin ja osatavoitteisiin. Erityisen relevantteja sektorille ovat tavoitteet 2, 3, 6, 7, 8, 12, 13, 14 ja 15.

FJLS-sektorit ovat mukana ratkaisemassa useita suurimmista globaaleista haasteista, ilmastonmuutoksesta taudinaiheuttajien kehittämään resistenssiin ja elämäntapasairauksien yleistymiseen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että Pohjoismailla voi olla FJLS-yhteistyön kautta tärkeä tehtävä tunnistaa ja käynnistää pohjoismaisia ratkaisuja suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin ja saattaa niitä muun maailman tietoon. Pohjoismaiden tuleekin hyödyntää tehokkaammin yhteisiä vahvuuksiaan edistääkseen yhteispohjoismaisia intressejä kansainvälisesti. Yhdessä Pohjoismaat ovat merkittävä taloudellinen, kulttuurinen ja yhteiskunnallinen voima kansainvälisellä areenalla.

Huomattakoon, että ruokaturva kattaa sekä elintarviketurvallisuuden että ruokaturvan / elintarvikkeiden riittävyyden. Huomattakoon myös, että YK sisällyttää kalastuksen ja vesiviljelyn maatalouteen.

KUVA: UNSPLASH

3. MR-FJLS:n painopisteet kaudella 2021–2024

Pohjoismailla on erilaisia vahvuuksia, mutta biotaloudella on niissä kaikissa suuri tai ratkaiseva taloudellinen merkitys. Alueen maat ovat ottaneet pohjoismaisen yhteistyön kautta vastuun maiden bioresurssien ja -elinkeinojen kestävä hyödyntämisen hyväksi tehtävästä yhteistyöstä, jolla pyritään lisäämään arvon luomista, kilpailukykyä ja sosiaalista kestävyyttä kyseisillä sektoreilla. MR-FJLS on usean biopohjaisen sektorin yhteinen ministerineuvosto, joka käsittää maa- ja metsätalouden, kalastuksen ja vesiviljelyn sekä elintarvikkeet. Synergian hyödyntämiseksi ja aikaansaamiseksi kyseisten alueiden kesken FJLS-sektori lujittaa seuraavien neljän vuoden aikana yhteistyötä kehittääkseen arvoa luovaa kestävää pohjoismaista biotaloutta ja kestäviä, luotettavia elintarvikejärjestelmiä.

Pohjoismaisten luonnonvarojen kokonaisvaltainen hoito

FJLS-sektoreihin kuuluu eloperäisen biomassan kestävä tuotanto maalta, mereltä ja metsästä sekä tuotteiden tie markkinoille elintarvikkeina, rehuina, valmistusaineina, materiaaleina, tekstiileinä, polttoaineina ja erilaisina teollisuuden raaka-aineina ja tuotteina. Sektori ottaa huomioon kestävyys kaikkien aspektit näissä arvoketjuissa ja pyrkii vahvistamaan resilienssiä. MR-FJLS haluaa auttaa Pohjoismaita hyödyntämään vahvuuksiaan biopohjaisten resurssien saatavuudessa, hoidossa, osaamisessa ja arvon luomisessa sekä uuden digitaalisen tekniikan hyödyntämisessä. Datan kerääminen, saatavuus ja jakaminen yksityisen ja julkisen sektorin kesken sekä Pohjoismaiden kesken voisi tarjota uusia kehitysmahdollisuuksia. FJLS-sektori auttaa kehittämään ratkaisuja joihinkin maailman suurimmista yhteiskunnallisista haasteista turvautuen seuraaviin keinoihin: resurssien parempi hyödyntäminen, taloudellisen arvon luomisen lisääminen, sopeutuminen ilmastomuutokseen ja hyvät ilmastoratkaisut, joissa huomioidaan myös terveellinen ravitsemus, elintarviketurva ja kestävät elintarvikejärjestelmät, sekä luonnon monimuotoisuuden häviämisen estäminen. Pohjoismaat ovat viime vuosina lujittaneet yhteistyötään elintarvikeketjussa esiintyvän ruokahävikin ehkäisemiseksi. Resurssien tehokas ja kestävä hoito ja ruokahävikin ehkäiseminen koko arvoketjun matkalla tuottavat ilmeistä hyötyä, sillä ne vapauttavat resursseja, joilla voidaan luoda lisää arvoa ja parantaa samalla pitkän aikavälin tuotantovarmuutta. FJLS-sektorin tämän alueen toimet tukevat etenkin Visiossa 2030 esitettyjä tavoitteita vihreästä ja kilpailukykyisestä Pohjolasta, mukaan lukien mutta ei niihin rajoittuen tavoitteet 2, 3 ja 6.

Kestävä biotalous kasvun ja siirtymän veturina

Biotaloudella tarkoitetaan taloudellisen arvon luomista uusiutuvien biologisten resurssien

kestävällä hoidolla sekä ruoan, rehun, puupohjaisten tuotteiden, bioenergian, muiden biopohjaisten tuotteiden ja ekosysteemipalvelujen tuottamista muun muassa asumisen ja työpaikkojen perustaksi maaseutualueilla. Pohjoismaissa kehitetään innovatiivisesti tätä aluetta sekä nykyisen alkutuotannon saralla että jäännöstuotteiden hyödyntämisessä ja muuntamisessa suuremman arvon tuotteiksi. Pohjoismaat vahvistavat lähivuosien aikana biotalouden alalla tekemäänsä yhteistyötä muun muassa kehittämällä uuden teknologian ja digitalisaation kasvupohjaa – ja korostamalla osaamisen, rekrytoinnin ja tasa-arvon tärkeyttä. Sen vuoksi sektori keskittyy tiiviissä yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston muiden sektorien kanssa siihen, miten biotalous voi erityispanostuksen avulla toimia kasvun ja vihreän siirtymän veturina maaseutualueilla. Lisäksi toteutetaan erityinen sektorienvälinen panostus, jolla vahvistetaan kestävään meritalouteen liittyvää pohjoismaista työtä. FJLS-sektorin tämän alueen toimet tukevat etenkin Visiossa 2030 esitettyjä tavoitteita kilpailukykyisestä Pohjolasta, mukaan lukien mutta ei niihin rajoittuen tavoitteet 6, 7 ja 8.

Resilienssin vahvistaminen ja ilmastovaikutusten vähentäminen

Kasvihuonepäästöt ovat suuri uhka Pohjoismaissa ja muualla maailmassa. Ruoan ja biomassan tuotannosta aiheutuu myös ilmastopäästöjä, mutta samalla kasvihuonepäästöjä vähentää muun muassa Pohjoismaiden metsissä kasvava biomassa, johon sitoutuu hiiltä ja jolla voidaan korvata fossiilisia tuotteita. Kansallisesti ja pohjoismaisessa yhteistyössä on ryhdytty kartoittamaan sopeutumismahdollisuuksia ja päästövähennystoimia. FJLS-sektorit haluavat vahvistaa näihin haasteisiin liittyvää yhteistyötä muun muassa kartoittamalla sektorien nykyiset ilmastopäästöt ja ehdottamalla toimenpiteitä niiden vähentämiseksi, tukemalla luonnollisten hiilivarastojen lisäämistä ja biologisen monimuotoisuuden suojelemista sekä edistämällä ja helpottamalla ilmastomuutokseen sopeutumista. Sektori haluaa myös tukea tutkimusta ja kehittää ja levittää tietoa viljely- ja tuotantojärjestelmistä, joilla voi olla myönteisiä monimuotoisuus-, ilmasto- ja ympäristövaikutuksia, sekä lisätä ja vahvistaa meritalouteen kohdistuvia toimia. FJLS-sektorin tämän alueen toimet tukevat etenkin Visiossa 2030 esitettyjä tavoitteita vihreästä Pohjolasta, mukaan lukien mutta ei niihin rajoittuen tavoitteet 1 ja 2.

Geenivarat

Pohjoismainen geenivarakeskus NordGen on kotieläinten, kasvien ja metsäpuiden geenivarojen pohjoismainen osaamiskeskus sekä siementen ja kasvien geenipankki. Lisäksi se auttaa kehittämään kotieläinten, kasvien ja metsäpuiden geneettisen monimuotoisuuden säilyttämiseen pyrkiviä strategioita. Geenipankin siemenkokoelma edistää resilienssiä ja kestäviä ratkaisuja, joiden avulla torjutaan luonnon tärkeän monimuotoisuuden köyhtymistä, saadaan aikaan ilmastoratkaisuja, turvataan rehun ja elintarvikkeiden huoltovarmuus, löydetään uusia proteiinilähteitä, edistetään terveyttä ja mahdollistetaan kestävät ekosysteemipalvelut. NordGenin puitteissa Pohjoismaat jatkavat siemennäytteiden luonnehdintaa ja arviointia ja tuottavat yhteiskuntemme käyttöön lisää dataa, edistävät domestikoitujen lajien monimuotoisuutta Pohjoismaissa ja tukevat pyrkimyksiään jalostaa kestäviä ja ilmastomyönteisiä viljelykasveja ja tuotantoeläimiä. FJLS-sektorin tämän alueen toimet tukevat etenkin Visiossa 2030 esitettyjä tavoitteita vihreästä Pohjolasta, mukaan lukien mutta ei siihen rajoittuen tavoite 2.

Turvallinen ruoka, terveellinen ruokavalio ja ruokailun ilo

Pohjoismaat ovat jo pitkään tehneet tiivistä tämän alan yhteistyötä. Turvallinen ruoka on hyvinvoinnin perusta, ja turvallisen, terveellisen ja kestävä ruoan perustana maissamme on tietoon pohjautuva hallinnointi. Turvallisen ruoan lähtökohtina ovat ”pellolta pöytään ja vedestä vadiille” -näkökulma sekä eläinten terveys ja hyvinvointi. Ne ovat pohjoismaisen ruoantuotannon peruselementtejä ja edellytys Pohjoismaiden vastuulliselle lääkkeiden käytölle ja antibioottiresistenssin pitämiseksi alhaisella tasolla. Elintarvikeviranomaisten välistä

elintarviketurvallisuuteen liittyvää kokemustenvaihtoa jatketaan, millä varmistetaan turvallinen ruoka, kalojen, eläinten ja kasvien hyvä terveys sekä EU-lainsäädännön tehokas hallinnointi ja yhdenmukainen täytäntöönpano. Näin ehkäistään tarpeettomia rajaesteitä, mikä on pohjoismainen kilpailuetu. Tässä yhteydessä tärkeitä ovat myös ruokahävikin torjuntatoimet. Siksi FJLS-sektorit haluavat ohjelmakaudella 2021–2024 toteuttaa kestävään elämäntapaan liittyvän erityishankkeen tiiviissä yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston muiden sektoreiden kanssa sekä jatkaa ja kehittää Uuteen pohjoismaiseen ruokaan liittyvää yhteistyötä. Yhteistyön kulmakivenä ovat jatkossakin pohjoismaiset ravitsemussuositukset ja niihin liittyvä yhteinen toimintasuunnitelma, yhteinen valvonta sekä pohjoismainen Avaimenreikä-ravitsemusmerkki. Hyvät ruokailutottumukset luodaan jo varhain, minkä vuoksi lapset ja nuoret ovat tärkeä kohderyhmä. FJLS-sektorin tämän alueen toimet tukevat etenkin Visiossa 2030 esitettyjä tavoitteita sosiaalisesti kestävästä Pohjolasta, mukaan lukien mutta ei niihin rajoittuen tavoitteet 4 ja 9.

Pohjoismaiset ravitsemussuositukset

Pohjoismaiset ravitsemussuositukset ovat tärkeä osa Pohjoismaiden kansallisten ravitsemus- ja ruokasuositusten tieteellistä perustaa. Siten ne myös auttavat toteuttamaan visiota Pohjolasta maailman kestävimpänä ja integroituneempana alueena. Uudet tutkimustulokset sekä kestävään ruoankulutukseen ja -tuotantoon liittyvän tiedon karttuminen antavat nyt aihetta uuteen tieteelliseen arviointiin ja suositusten päivittämiseen. Työ kulmineituu vuonna 2022, jolloin julkistetaan kestävyysnäkökulman sisältävät päivitetyt ravitsemussuositukset.

KUVA: RITZAU/SCANPIX.DK

4. Kansainvälinen yhteistyö

Biotalous on keskeisellä sijalla työssä, jota tehdään kestävän kehityksen hyväksi paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti. MR-FJLS tukee eri tasojen kansainvälisiä toimia ja yhteistyötä, muun muassa EU:n Itämeri-strategiaa, johon sisältyvää biotalouden painopistealuetta (Priority Area Bioeconomy) Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö koordinoi. Lisäksi se tukee suuret merivaltiot -aloitetta (Large Ocean Nations) sekä eri puolelta maailmaa kerättyjen geenivarakokoelmien varastoinnista Huippuvuorten kansainväliseen siemenholviin. MR-FJLS voi myös tukea pohjoismaisia toimia sektoreille tärkeiden kansainvälisten tapahtumien yhteydessä. Näistä mainittakoon vuonna 2021 pidettävä YK:n ruokajärjestelmien huippukokous (UN Food Systems Summit), kansainvälinen biotalouden huippukokous (Global Bioeconomy Summit), YK:n COP-ilmastokokoukset sekä biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (CBD) osapuolikokoukset. FJLS-sektori jatkaa yhteistyötä EU:hun liittyvissä ja kansainvälisissä kysymyksissä ja pyrkii edistämään Pohjoismaiden yhteisiä näkemyksiä silloin, kun se on relevanttia. FJLS-sektorin tämän alueen toimet tukevat Visiossa 2030 esitettyjä tavoitteita useilla eri alueilla.

KUVA: UNSPLASH

5. Tasa-arvo, lapset ja nuoret

MR-FJLS:lle on tärkeää olla mukana toteuttamassa ministerineuvoston sektorienvälisiä strategioita, jotka koskevat tasa-arvon sekä lasten ja nuorten näkökulman sisällyttämistä työhön. Tasa-arvoalan toimenpiteiden lähtökohtana tulee olemaan Pohjoismaiden metsätalouden tasa-arvoa selvittävä tuore analyysi, ja vastaavanlaisia selvityksiä on tarkoitus toteuttaa myös muilla FJLS-sektoreilla. Lasten ja nuorten osalta MR-FJLS on ryhtynyt useisiin toimiin vahvistaakseen nuorten osallistamista sektoreiden toimintaan ja päätöksentekoprosesseihin. Esimerkkejä tästä ovat nuorten edustajan nimittäminen Yhteispohjoismaisen metsäntutkimuksen (SNS) hallitukseen, kohdennetut tapahtumat (match-making days), nuorten edustajien ottaminen mukaan erilaisiin kansainvälisiin tapahtumiin sekä geenivaroja käsittelevän oppimateriaalin kehittäminen yhteistyössä koulujen ja päiväkotien kanssa. MR-FJLS pyrkii jatkossakin järjestelmällisesti edistämään nuorten osallistamista ja osallistumista sektorin asiantuntijatyöhön ja päätöksentekoprosesseihin. FJLS-sektorin tämän alueen toimet tukevat etenkin Visiossa 2030 esitettyjä tavoitteita sosiaalisesti kestävästä Pohjolasta, mukaan lukien mutta ei niihin rajoittuen tavoitteet 11 ja 12.

"Maailman tärkein kammio"

Kasvigeenivarat ovat yhteiskunnan arvokkainta omaisuutta. Vuosituhansien saatossa on jalostettu lukuisia lajikkeita ja sopeutettu niitä yhteiskunnan tarpeisiin ja erityyppisiin kasvuolosuhteisiin: ilmastoon, maaperään, päivänvalon määrään, kasvitauteihin ja tuholaisiin. Myös ilmastonmuutos, uudet kasvitaudit tai muut ympäristön muutokset voivat merkittävästi vaikuttaa ruokaturvaan. Siementen varmuusvarastot ovat siksi tärkeä väline luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen torjumisessa. Pohjoismainen siemenkokoelma on talletettu Pohjoismaiseen geenivarakeskukseen Ruotsin Alnarpin, ja sen varmuuskopiota säilytetään Tanskassa. Toinen varmuuskopio on syvällä vuoren uumenissa Huippuvuorten siemenholvissa vain 1 200 kilometrin päässä pohjoisnavalta. Norjan valtion omistamaan ja NordGenin ylläpitämään siemenholviin on varastoitu varmuuskopiot yli 40 prosentista eri puolella maailmaa sijaitsevien geenipankkien siemenkokoelmista. Niitä tarvitaan, jos alkuperäiset kokoelmat jostain syystä tuhoutuvat. Siemenholvia voidaankin pitää maailman tärkeimpänä kammiona. Lue lisää Huippuvuorten siemenholvista ja NordGenistä täältä: www.nordgen.org/fi/huippuvuorten-siemenholvi/r.

Kuva: Scanpix.dk

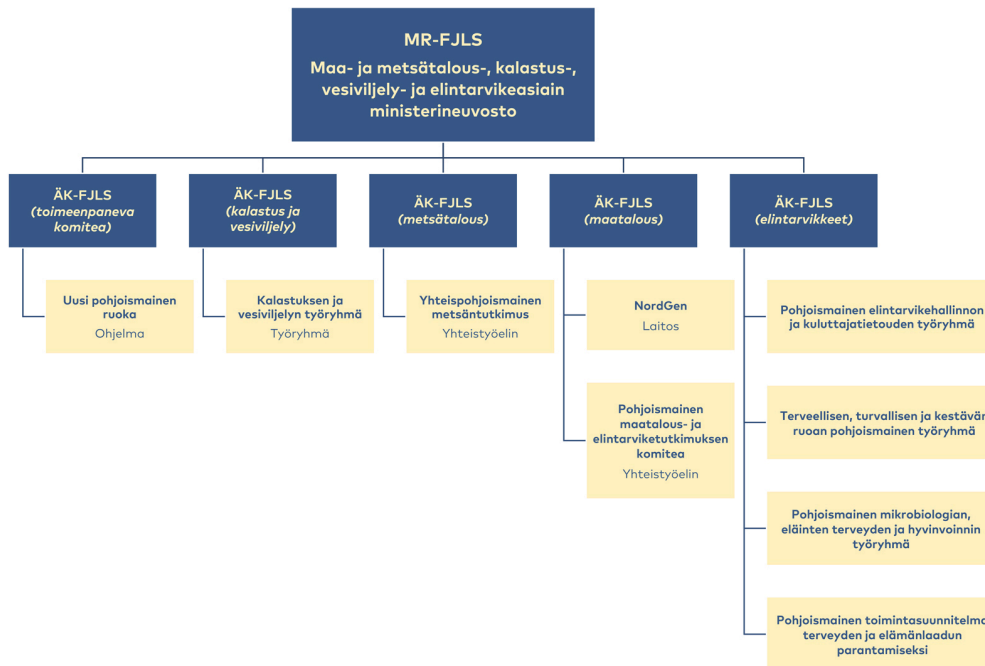

KUVA: UNSPLASH

6. Yhteistyön organisointi sektorilla

Ministerineuvoston virkamiesrakenne koostuu viidestä integroidusta osastosta: toimeenpanevasta komiteasta sekä maatalouden, metsätalouden, elintarvikkeiden ja kalastuksen ja vesiviljelyn osastosta. Toimeenpanevalla komitealla ja kullakin neljällä osastolla on virkamieskomitean asema. Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvoston (MR-FJLS) alaisuuteen kuuluu Pohjoismainen geenivarakeskus NordGen, jonka tehtävänä on maa- ja metsätalouden geenivarojen säilyttäminen ja käyttö. Eri komiteoiden rakenne vaihtelee: kalastuksen ja vesiviljelyn virkamieskomitean alaisuudessa toimii kalastuksen ja vesiviljelyn pohjoismainen työryhmä (AG-Fisk), maatalouden virkamieskomitean alaisuudessa on [Pohjoismainen maatalous- ja elintarvike tutkimuksen komitea \(NKJ\)](#), ja metsätalouden virkamieskomitean alaisuudessa puolestaan [Yhteispohjoismainen metsäntutkimus \(SNS\)](#). Elintarvikkeiden virkamieskomitean alaisuuteen kuuluu kolme työryhmää: Pohjoismainen terveellisen, turvallisen ja kestävä ruoan työryhmä (HSSD), Pohjoismainen elintarvikehallinnon ja kuluttajatietouden työryhmä (NMF) sekä Pohjoismainen mikrobiologian, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin työryhmä (NMDD). Toimeenpanevan virkamieskomitean alaisuudessa toimii Uusi pohjoismainen ruoka -ohjelman ohjausryhmä.

MR-FJLS:n organisaatiokaavio

Pohjoismaisen geenivarakeskuksen strateginen toimeksianto

Pohjoismainen geenivarakeskus NordGen on kotieläinten, kasvien ja metsäpuiden geenivarojen pohjoismainen osaamiskeskus sekä siementen ja kasvien pohjoismainen geenipankki. Laitoksen toimeksiannosta säädetään Pohjoismaiden ministerineuvoston (MR-FJLS) 10.9.2014 hyväksymissä säännöissä, jotka tulivat voimaan 1.1.2015.

NordGen on osaamiskeskus ja geenipankki, jonka tehtävänä on edistää geenivarojen kestävään hallintointiin, käyttöön ja säilyttämiseen liittyvää pohjoismaista yhteistyötä ja siten hyödyttää maidemme maataloutta, puutarhanhoitoa, metsätaloutta ja elintarviketuotantoa unohtamatta niiden ympäristönäkökohtia. NordGen kehittää aktiivisesti yhteistyötä Pohjoismaiden eri käyttäjäryhmien kanssa, tuottaa tietoa geenivarojen kestävästä käytöstä ja käytön edellytyksistä.

NordGen edistää kotieläin-, kasvi-, metsä- ja ympäristösektorien välistä yhteistyötä, välittää tietoa geenivaratyöstä ja lisää sen näkyvyyttä. Se myös edistää kolmen oman erikoisalansa osaamista ja hallinnointia.

Pohjoismaiden päättäjille NordGen tarjoaa tarvittaessa tietoa ja teknistä neuvontaa geenivarojen säilyttämiseen ja kestävään käyttöön liittyvissä kansallisissa, pohjoismaisissa ja kansainvälisissä keskusteluissa.

NordGenillä on erityisvastuu pohjoismaisten geenivarojen monimuotoisuuden säilyttämisestä ja dokumentoinnista. Näin pyritään turvaamaan luonnon monimuotoisuus ja geenivarojen kestävä käyttö. Pohjoismaat päättivät jo vuonna 1979 perustaa yhteisen kasvigeenipankin, jonka tehtäväksi tuli kansallisten kasvigeenivarojen säilyttäminen ja käytön mahdollistaminen.

Vuonna 2004 antamassaan Kalmarin julistuksessa Pohjoismaat ovat viitoittaneet periaatteet,

joiden mukaisesti NordGen hallinnoi geenivarojen saatavuutta ja käyttöoikeuksia. Kaikkia geenipankissa olevia siemeniä – lukuun ottamatta turvakokoelmaa, jota NordGen säilyttää muiden geenipankkien puolesta – hallinnoidaan yhteispohjoismaisesti, ja ne ovat myös kaikkien saatavilla.

Geenipankin siemenkokoelman tulee edistää resilienssiä ja uusia ratkaisuja, joiden avulla torjutaan luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä. Sen tulee tehostaa geenivarojen käyttöä, niin että saadaan aikaan kestäviä ilmastoratkaisuja, turvataan rehun ja elintarvikkeiden huoltovarmuus (mukaan lukien uusien proteiinilähteiden saatavuus), varmistetaan metsien kestävä lajisto, edistetään terveyttä ja mahdollistetaan kestävät ekosysteemipalvelut. Samalla sen tulee parantaa dokumentaatiota luonnehtimalla ja arvioimalla siemennäytteitä ja tuottamalla yhteiskuntiemme käyttöön entistä enemmän dataa.

NordGen hallinnoi esijalostukseen keskittyvää PPP-hanketta (Public Private Partnership for Pre-breeding), jolla tuetaan pohjoismaisen kasvinjalostuksen kehittämistä.

NordGen vastaa Huippuvuorten siemenvaraston toiminnasta yhteistyössä Norjan maatalous- ja ruokaministeriön ja Global Crop Diversity Trust -säätiön kanssa.

Yhteistyöohjelman arviointi

FJLS-sektorilla ja ministerineuvoston yhteistyöalueilla toteutetaan arviointeja, joiden avulla varmistetaan poliittisten signaalien ja painopisteiden tehokas ja määrätietoinen seuranta. FJLS-sektori toteuttaa yhteistyöohjelman arvioinnin ennen ohjelmakauden päättymistä. Arviointi suoritetaan tiiviissä vuorovaikutuksessa FJLS-yhteistyössä mukana olevien kansallisten edustajien sekä virkamieskomiteoiden kanssa. Vuoteen 2024 mennessä on tarkoitus toteuttaa myös kaikkien yhteistyöalueiden (työryhmien, yhteistyöelinten ja laitosten) ulkopuolinen arviointi.

Tiivistelmä

Tämä yhteistyöohjelma kuvaa maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvoston (MR-FJLS) vuosien 2021–2024 tärkeimpiä painopisteitä. Yhteistyöohjelman keskiössä ovat kestävä biotalous ja arvomuodostus, Pohjoismaiden kestävä ja terveyttä edistävät elintarvikejärjestelmät sekä näihin liittyvät toimet, jotka kaikki osaltaan tukevat visiota Pohjolasta maailman kestävimpana ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä. Samalla pohjoismainen yhteistyö auttaa vastaamaan moniin niistä tärkeimmistä globaaleista haasteista, joita maailman maat ovat päättäneet priorisoida YK:n seitsemäntoista kestävä kehityksen tavoitteen puitteissa.

Tietoja tästä julkaisusta

Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikesektorin yhteistyöohjelma 2021–2024

PolitikNord: 2021:702

ISBN 978-92-893-6869-8 (PDF)

ISBN 978-92-893-6870-4 (ONLINE)

<http://doi.org/10.6027/politknord2021-702>

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2021

Ulkoasu: Mette Agger Tang

Kannen valokuva: Johnér (viljakuva: Unsplash.com)

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kööpenhamina

www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa www.norden.org/fi/julkaisut

Yhteistyöohjelma ja *Visio 2030:n* välinen yhteys

Pohjoismaiden ministerineuvoston kaiken toiminnan tulee edistää visiota, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Yhteistyöohjelmassa kuvataan, miten sektori työskentelee kolmen strategisen painopistealueen parissa ja edistää toimintasuunnitelman 2021–2024 kahtatoista tavoitetta *Visio 2030:n* toteuttamiseksi.

Lisätietoa on osoitteessa norden.org

